

ВІСНИК РЕГІОНАЛЬНОЇ ПРОЗОРОСТІ

Випуск 9. Лютий 2018

Пропонуємо вашій увазі випуск аналітично-інформаційного продукту Міжнародного центру перспективних досліджень – «Вісник регіональної прозорості», який розроблено в рамках реалізації проекту «Транспарентність, фінансове здоров'я та конкурентоспроможність місцевого самоврядування в Україні», що реалізується МЦПД та словацькою недержавною неприбутковою організацією INEKO за фінансової підтримки Посольства США в Україні.

У віснику ви зможете ознайомитися з напрацюваннями Проекту та його перебігом, а також з різноманітними матеріалами, присвяченими підвищенню прозорості, фінансової спроможності та конкурентоспроможності місцевих органів влади, а також питаннями, пов'язаними з висвітленням реформи децентралізації.

У цьому випуску пропонуємо матеріали, що стосуються:

- ✓ Подарунки «з-під ялинки» від кропивницьких комунальників
- ✓ Що та як закупляв виконавчий комітет Хмельницької міської ради у 2017 році
- ✓ Недобросовісний підрядник відремонтує будівлю апеляційного суду в Черкасах майже за 90 мільйонів
- ✓ Вам шашечки чи їхати? Або декілька слів про підвищення вартості проїзду в маршрутках Одеси
- ✓ Деякі питання стосовно досягнення прозорості місцевого бюджету

Подарунки «з-під ялинки»
від кропивницьких комунальників **2**

Що та як закупляв виконавчий
комітет Хмельницької
міської ради у 2017 році **4**

Недобросовісний підрядник
відремонтує будівлю апеляційного
суду в Черкасах майже за 90 мільйонів **6**

Вам шашечки чи їхати?
Або декілька слів про підвищення
вартості проїзду в маршрутках Одеси **7**

Деякі питання стосовно
досягнення прозорості
місцевого бюджету **10**

СЛІДКУЙТЕ ЗА ОНОВЛЕННЯМ НАШИХ РЕГІОНАЛЬНИХ РЕЙТИНГІВ!

Рейтинг найбільш прозорих 50 міст
України та 22 областей
<http://transparency.icps.com.ua>

Рейтинг найбільш фінансово спроможних
областей та міст України
<http://budgets.icps.com.ua>

Рейтинг областей за рівнем розвитку
регіонального бізнес-середовища
<http://competitiveness.icps.com.ua>

Подарунки «з-під ялинки» від кропивницьких комунальників

Як символічний підсумок початку року, вважаємо за доцільне ще раз згадати грудень року попереднього – традиційну гарячу пору для витрачання грошей. Коли кожне управління, кожен окремий розпорядник бюджетних коштів намагаються витратити якомога більше, щоб наступного року отримати ще і ще...

Погодьтеся, трохи дивним виглядає, коли управління житлово-комунального господарства Кропивницької міської ради витрачає шалені гроші на ремонт дорожнього покриття. І робить це не влітку, а в холодному та сирому грудні.

Взагалі, це вже стало доброю традицією всіх розпорядників бюджетних коштів – витратити найбільші суми коштів саме в останній місяць року. Це стосується не лише управління ЖКГ, але лише воно витрачає настільки вражаюче великі гроші.

В 2017 році у грудні управління ЖКГ витратило на оплату ремонту доріг понад 21,5 мільйона гривень. З них на капітальний ремонт пішло більше 13 мільйонів, а на ремонт внутрішньо-дворових доріг – майже 8,5 мільйона.

Можна було б подумати, що всі ці гроші – оплата за договори, підписані набагато раніше і за роботи, які давно виконані. Але ж ні! З 39 договорів, по яких здійснювалась оплата в грудні 2017 року, 60% були укладені в жовтні-листопаді цього року, а 10% і взагалі в самому грудні. Зустрічаються навіть транзакції, які проводились у наступний день після підписання угоди.

Всі угоди за грудень місяць були розподілені між 10 підприємствами. Розподіл звісно ж далеко не рівномірний, і підрядники особливо не змінюються. Але про все по порядку.

Найбільшу суму отримало **МП «Тарон»** – 7072142 грн, власником та кінцевим бенефіціаром якого є Мхитарян Марат Грачкович. Підприємство фігурує в кримінальній справі з ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 191 КК України (Привласнення чи розтрата чужого майна).

Трохи менше, а саме 6965332 грн, отримала фірма **ТОВ «ПФ»**, керівником значиться Жилка Олександр. Проте засновником та кінцевим бенефіціаром є, знову ж таки, вже згадуваний нами вище Марат Мхитарян.

Третю за величиною суму, значно меншу за дві попередні – 2313949 грн, отримало **ПП «СітіБудПлюс»**. Власником підприємства є Ходикін Олександр Георгійович. Станом на останній місяць 2017 року фірма мала податковий борг і фігурувала в кримінальній справі з правовою кваліфікацією – ч. 3 ст. 191 КК України за фактом привласнення та розтрати державних коштів, виділених з міського бюджету для

проведення ряду будівельно-ремонтних робіт об'єктів соціальної інфраструктури.

Майже 2 мільйони гривень, а точніше 1998325 грн, отримало **ПП «ММ Сервіс»**. Керівник підприємства Ткаченко Валентина Іванівна, проте кінцевим бенефіціаром є все той же Мхитарян Марат Грачкович. Це підприємство також є фігурантом кримінальних справ. Так у травні 2015-го року суд визнав недійсним договір з «ММ-Сервіс» на реконструкцію вулиці Воровського в Новоукраїнці Кіровоградської області, так як фірма подала на тендер недостовірну інформацію.

1251684 гривень отримало **ПП «РемдорстройСервіс»**. Власником і кінцевим бенефіціаром є Терещенко Людмила Вікторівна.

Підприємство, яке отримало менше мільйона і йде на 6-му місці, – **ТОВ «АльфаБудМаркет»**, бенефіціаром є Ходикіна Катерина Василівна. В 2016 році за неподання декларацій підприємству було анульовано реєстрацію платника ПДВ.

Трохи більше ніж півмільйона отримало **ТОВ «Діск Сервіс»**, бенефіціаром якого є Гайдук Микола Миколайович. 416543 грн на ремонт дорожнього покриття

отримало **Центр «ПП «Енерго»**, засновником якого є ПП «Енерго» на чолі з Аллою Анатоліївною Побережець. Найменші суми отримали **Укрдїпродор** та **АГ «капітал Груп»**, власником якого є Алавердян Арутюн, а бенефіціаром – його син.

Зі всіх зазначених платежів, за конкурсною процедурою пройшли лише три: 4 734 049, 1 988 143 (договори з ТОВ ПФ) і 1 251 684 (отри-

мало ПП Ремдорстрой сервіс). Всі інші кошти були виділені як допорогові закупівлі – без конкуренції.

Що ж ми можемо сказати, проаналізувавши витрати на ремонт доріг у Кропивницькому у грудні 2017 року і порівнявши наші висновки з груднем 2016 року? А те, що начальник управління ЖКГ не вчиться на помилках свого попередника, звільненого за ті ж самі угоди... Всі ті ж самі фігуранти журналістських

розслідувань продовжують отримувати підряди, у 90% уникаючи процедури відкритих закупівель.

Така ситуація характерна для всіх українських міст. Доки існуватиме можливість неконкурентних закупівель, доти нею зловживатимуть. Допорогові закупівлі слід скасувати.

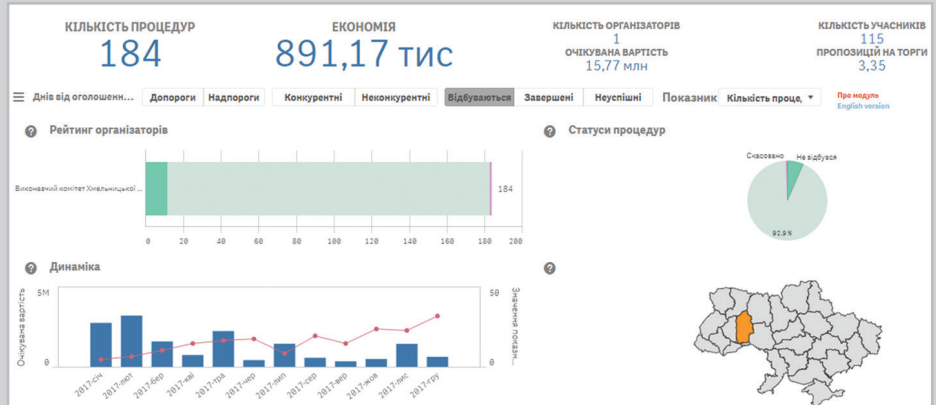
Дмитро Сінченко

Що та як закупляв виконавчий комітет Хмельницької міської ради у 2017 році

Наприкінці року тема публічних закупівель в Хмельницькому було досить гарячою, адже в стінах міської ради зародилась ініціатива відміни пониження порогу закупівель, що мають відбуватись через електронну систему. Із проектом рішення, як ініціативою, вийшло одне із комунальних підприємств. Цей проект рішення потрапив одразу в порядок денний останньої у 2017 році сесії Хмельницької міської ради. Розв'язкою розгляду цього питання стала відміни пониження порогу для шести комунальних підприємств, а от для інших – норма збережена. Однак заслугою цього збереження не стало бажання тандему депутатського корпусу із мером зберегти прозорість допорогових закупівель, а це була лише заслуга громадського сектора, який почав виступати проти такої ініціативи. Ці виступи співпали у часі із звітування мера про свою роботу, а тому стали незручним питанням під час бесід.

Поряд з тим на початку 2017 року виконавчий комітет міськради прийняв рішення № 123 «Про затвердження Положення про закупівлю товарів, робіт і послуг виконавчим комітетом Хмельницької міської ради та складу комісії з допорогових закупівель виконавчого комітету Хмельницької міської ради», яким затверджено положення про закупівлю товарів, робіт і послуг виконавчим комітетом Хмельницької міської ради. Відповідно до цього положення закупівля товарів, робіт та послуг на суму, що є меншою ніж передбачено абзацом 2, 3 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про публічні закупівлі» та більшою 100 тисяч гривень здійснюється комісією з допорогових закупівель із застосуванням електронної системи закупівель, а закупівля товарів, робіт та послуг на суму, що є меншою ніж 100 тисяч гривень та дорівнює або перевищує 50 тисяч гривень здійснюється без використання електронної системи закупівель, шляхом оприлюднення звіту про укладені договори.

Досить часто органи місцевого самоврядування приймають певні

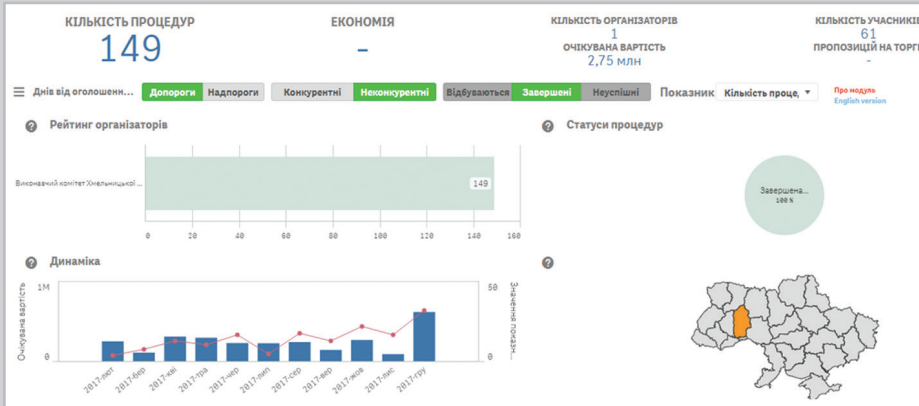
Закупівлі виконавчого комітету Хмельницької міськради за 2017 рік

нормативні ініціативи, однак після голосування чомусь забувають про них. От тому досить цікавим є моніторинг здійснення закупівель виконавчим комітетом Хмельницької міськради.

За 2017 рік виконавчий комітет Хмельницької міськради здійснив 184 публічні закупівлі, серед яких лише 32 закупівлі були надпорогові, а 152 закупівлі – допороговими. Серед усіх цих закупівель 12 процедур були неуспішними. Очікувана вартість надпорогових закупівель становила 12,53 млн.грн і під час їх здійснення виконкому вдалося зекономити майже 860 тис. грн. Якщо говорити про допорогові

закупівлі, то їх очікувана вартість складала 3,24 млн.грн та вдалось зекономити лише 31,65 тис.грн, адже виключно 3 закупівлі були конкурентними, серед яких лише одна відбулася – закупівля нагрудних камер за 104450 тис. грн (саме ця закупівля принесла економію, про яку йшла мова вище).

Щодо постачальників у надпорогових закупівлях, то серед них можна зустріти ТОВ «Український папір», що постачав різноманітну канцелярія виконкому на 202406 грн (економія 131 тис.грн). У ТОВ «ДІАВЕСТЕНД КОМПЛЕКСНІ РІШЕННЯ» було придбано персональні комп'ютери в комплекті

Неконкурентні допорогові закупівлі ВК ХМР у 2017 році

на 257 тис.грн (з економією 43 тис. грн), а у ТОВ «ІТ-ІНТЕГРАТОР» було закуплено мережевий екран за 205,6 тис.грн (економія – 4 445 грн) та у ТОВ «ОРІОН СІТІ» – робочі станції для роботи з єдиним демографічним реєстром за 599,94 тис. грн і з економією лише у 60 грн. ТОВ «ІНСТИТУТ РОЗРОБКИ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ» надало послуги з розробки та налаштування програмного забезпечення системи електронного документообігу за 345,6 тис.грн та з економією 134,4 тис.грн, ТОВ «Явір-2000» надало послуг з охорони об’єктів та майна виконавчого комітету Хмельницької міської ради на 398,6 тис.грн. з економією майже 99 тис.грн. Комунальне підприємство по організації роботи міського пасажирського транспорту надало послуг з перевезення посадових осіб міської ради та її виконавчого комітету на 849 тис. грн та 2333 тис.грн з економією у першому випадку майже 563 грн та у другому – 166,76 тис.грн.

Тепер перейдемо до аналізу допорогових закупівель, яких у нас найбільше провів виконком міськради. У 2017 році успішними допороговими закупівлями було 150 процедур на загальну вартість 2,75 млн. грн, із них лише одна була конкурентною. Про цю закупівлю мова йшла вище – це купівля нагрудних

камер на 72,8 тис.грн із економією 31,65 тис.грн порівняно із очікуваною вартістю.

Якщо ж говорити про дотримання діючого нормативного акту самого ж виконавчого комітету, то у п’яти випадках воно було порушене, адже електронний аукціон не було проведено, а замовник напряму підписав договір із юрособами та просто прозвітував в системі. Мова йде про капітальний ремонт (заміна вікон) в приміщенні виконавчого комітету Хмельницької міської за 191,6 тис.грн без жодної економії, що здійснювало ТОВ «Міленіум 2014», закупівлю обладнання для системи відеонагляду за 180 тис.грн (знову ж без економії, ФОП Свінцицька Наталія Миколаївна), капітальний ремонт (заміна та встановлення віконних, дверних блоків та металопластикової перегородки) в приміщенні виконавчого комітету 149,7 тис. грн, що здійснювало знову ТОВ «Міленіум 2014». Було здійснено капітальний ремонт освітлення фасаду приміщення по вул. Гагаріна, 3 за 134,3 тис.грн без копійки економії бюджетних коштів, що виконало ПП «Квадр – 2».

Якщо ж говорити про 2018 рік, то на сьогодні в електронній системі можна знайти згадку про 8 закупівель цього структурного підрозділу. Із цього переліку 5 за-

купівель вже завершено, дві знаходяться на етапі прийому пропозицій та одна на розгляді пропозицій. Загальна вартість усіх закупівель – 4,19 млн. грн, зекономлено на сьогодні лише 26 тис.грн. Усі завершені закупівлі були допороговими та неконкурентними, однак очікувану вартість не перевищувала 100 тис. грн, окрім однієї, тому замовник не здійснив на сьогодні ще багато порушень, розмістивши лише звіти про укладений договір. Однак закупівля тепловізора на 111,2 тис. грн мала б відбуватись в електронній системі (економія 2 грн) відповідно до діючого положення.

Підсумовуючи зроблений аналіз, наголошуємо, що органи місцевого самоврядування та їх виконавчі органи приймають рішення не для того щоб вони фізично були, а для того щоб їх дотримувались після прийняття. Тому принагідно нагадуємо виконавчому комітету Хмельницької міськради, що відповідно до його рішення закупівлі від 100 тис.грн мають відбуватись виключно в електронній системі. Також нагадуємо, що закупівлі здійснюються за рахунок платників податків м. Хмельницького, що звичайно ж, зацікавлені в економії та раціональному використанні їх коштів.

Враховуючи досвід 2017 року допорогові закупівлі виконкому Хмельницької міської ради, а також і всієї ради, потребують детального моніторингу на рівні із надпороговими закупівлями, адже здійснення закупівель за прямими договорами на сьогодні є «сірою зоною». З іншого боку, в черговий раз ставимо акцент на необхідності законодавчого регулювання допорогових закупівель, адже лише так вони можуть стати конкурентними, тому з нетерпінням чекаємо прийняття відповідного законопроекту.

Альона Береза

Недобросовісний підрядник відремонтує будівлю апеляційного суду в Черкасах майже за 90 мільйонів

Наприкінці січня Апеляційний суд Черкаської області оголосив торги на реконструкцію готелю «Росава» під приміщення апеляційного суду Черкаської області. Очікувана вартість закупівлі – 88 мільйонів гривень.

До кінця 2019 року підрядник має повністю відремонтувати 7 поверхів будівлі, замінити систему водопостачання та опалення.

Аукціон відбувся 5 лютого. Участь у ньому взяли 6 учасників – ТОВ «Черкасизалізобетонстрой», ТОВ «Черкасиміськбуд», ТОВ «Сорго-буд», ТОВ «Альянс-Трансбудсервіс», ТОВ «А.І.Д.А.» і ТОВ «САКУРА-ПРО». Найменшу пропозицію – у майже 76,5 мільйонів запропонувало ТОВ «Черкасизалізобетонстрой».

Підприємство зареєстровано у 2001 році. Статутний капітал фірми – 45 тисяч гривень. Її кінцевий власник – відомий у Черкасах бізнесмен Дмитро Діденко, власник групи компаній «Добробуд». Інша компанія сім'ї Діденків – ТОВ «Черкасизалізобетонбуд» уже ремонтувала приміщення цього суду 14 років тому. Однак підприємство не тільки не закінчило ремонт, а й відсудило реконструйовану будівлю суду.

У 2004 році Апеляційний суд Черкаської області уклав договір майже на 5 мільйонів гривень на реконструкцію будівлі колишнього дитячого садка під будівлю суду. Однак її так і не здали в експлуата-

цію. 7 років про недороблене приміщення ніхто і не згадував. Лише у 2014 році Апеляційний суд подав позов на забудовника.

У Господарському суді Черкаської області позивач вимагав розірвати договір із ТОВ «Черкасизалізобетонбуд» та відшкодувати збитки у розмірі сплачених коштів – майже 5 мільйонів гривень. Натомість підрядник подав зустрічний позов з вимогою визнати право власності на незавершене будівництво. Вже у 2015 році апеляційний суд і підрядник уклали мирову угоду. Згідно з нею підрядник визнавав, що суд профінансував виконання робіт вартістю майже 5 мільйонів гривень, натомість суд погоджувався, що роботи на зазначену суму підрядник виконав. Але найголовніше в цій історії те, що ТОВ «Чер-

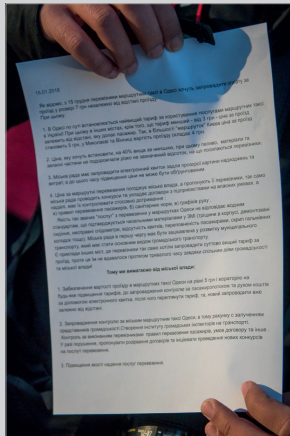
касизалізобетонбуд» набувало право власності на незавершену будівлю і зобов'язалося на ці кошти, 5 мільйонів гривень, відремонтувати приміщення Апеляційного суду в іншому місці – колишньому готелю «Росава».

У квітні 2016 року Вищий господарський суд поставив крапку в цій історії й визнав право власності на відреставровану будівлю за забудовником. Як показав час, підприємство і не збиралося реконструювати приміщення дитячого садка. Поруч із ним з'явилася багатоповерхівка. У 2014 році ТОВ «Черкасизалізобетонбуд» зареєструвало право власності на незавершене будівництво багатоквартирного житлового будинку на власній земельній ділянці та ділянці апеляційного суду.

Олексій Хуторний

Вам шашечки чи їхати? Або декілька слів про підвищення вартості проїзду в маршрутках Одеси

Сучасні міста неможливо уявити без розвинутої мережі громадського транспорту, завдяки якому міста можуть швидко та відносно недорого переміщуватися у справах, не створюючи заторів на дорогах та забезпечуючи більш-менш вільний рух пішоходів та велосипедистів. Завданням муніципалітетів є врегулювання транспортної сфери та визначення справедливої оплати перевізникам. Однак чи зацікавлені органи місцевого самоврядування саме в справедливій оплаті?

ЯКА СИТУАЦІЯ З ТРАНСПОРТОМ В ОДЕСІ?

Перевезенням пасажирів в Одесі займається комунальне підприємство «Одесмиськелектротранс» (24 трамвайних, 12 тролейбусних та 4 автобусних маршрути) та приватні перевізники (використовують для цього невеликі маршрутні автобуси). При цьому існуючі автобусні маршрути майже на 50–80% дублюють схеми руху міського електротранспорту, а отже відбирають у нього пасажирів. Так, за даними нещодавнього дослідження Світового банку стану транспортної інфраструктури Одеси, чотири маршрути дублюються на 100%, три – на 90–99%, 29 маршрутів – на 80–89%, а ще 19 маршрутів – на 70–79%.

Метрополітену в місті-мільйоннику немає, а тому в часи пік скористатись маршрутками досить складно – вони вщент забиті пасажирами. Через це досить звичною є ситуація, коли одесити пропускають по три-чотири маршрутки, поки зможуть фізично поміститись в маршрутці. Звісно ж про комфорт

2018 рік для одеситів розпочався не дуже радісно – мерія повідомила про намір підняти вартість проїзду в міських маршрутних таксі до 7 гривень за одну поїздку.

При цьому директор департаменту транспорту, зв'язку та організації дорожнього руху Одеської міської ради Олександр Ілько запевняв – підвищення тарифу на проїзд в маршрутних автобусах не залежить від міської влади і покликане не допустити колапсу громадських перевезень.

За словами чиновника, згідно договору між мерією та перевізника-

ми, останні можуть односторонньому порядку підвищувати тариф.

Місто ж лише погоджує ціну, яку хоче встановити перевізник.

Однак громадські активісти не погодились з таким підходом та вийшли на акцію під стіни міської ради з вимогою пояснити на підставі яких розрахунків підвищується вартість проїзду в маршрутних таксі.

І хоча детальної відповіді вони так і не отримали, все ж вони актуалізували ті проблеми, які наразі існують в сфері пасажирських перевезень міста Одеси.

такого перевезення говорити досить складно.

Окремої уваги заслуговує оплата проїзду. В міському електротранспорті пасажиром на підтвердження оплати проїзду кондуктори видають квитки (щоправда, досить часто пасажирів відмовляються від квитка, не зважаючи на ризик штрафу). Втім, в маршрутках, які належать приватним компаніям, пасажиром взагалі не видається жодних квитків. Відповідно, достеменно підрахувати скільки мешканців користуються цим видом транспорту та який дохід отримують перевізники від готівкової форми оплати практично неможливо.

ЧИМ ОБУМОВЛЕНЕ ПІДВИЩЕННЯ ЦІНИ?

І перевізники, і посадовці мерії в один голос стверджують – подорожчання обумовлено об'єктивними причинами. За їхніми словами, в грудні 2017 року в порівнянні з 2015 роком паливно-мастильні матеріали подорожчали на 55%, але після цього відбулось ще одне подорожчання.

«Питання про підвищення тарифу піднімалось перевізниками ще влітку 2017 року, проте ми переконали їх відмовитися від своїх намірів, сподіваючись на стабілізацію ринкових цін на паливо. Однак, як ми бачимо, цього не сталося», – виправдовувався керівник транспортного департаменту.

Самі ж перевізники стверджують, що, за їхніми розрахунками, собівартість однієї поїздки значно перевищує 8 гривень.

«Перевізники мають право розглядати підвищення тарифу при 10%-му подорожчання цін на паливно-мастильні матеріали, а у нас вже 60%, а то й більше. Крім того, тільки в 2016 році мінімальна заробітна плата зросла в три рази. В 2017 році цей процес також тривав, тариф же залишався незмінним», – заявив на вже згаданому брифінгу директор науково-виробничого центру «Економінформ» Георгій Хаскін, фактично ставши на бік перевізників.

Згідно розробленої цим центром калькуляції вартості проїзду для маршрутів, що обслуговуються КП «Одесміськелектротранс», дизпаливо обходиться перевізникам в 18,62 грн за літр, моторні масла – 173,33 грн/л, спеціальні масла – 208,33 грн/л, трансмісійні масла – 143,33 грн/л, а пластичні масла – 343,33 грн/л. Також перевізникам потрібно міняти по шість шин на кожні 70 тис. км пробігу, а одна автошина без ПДВ коштує 4 тис. 492 грн. Зарплата ж водія розрахована в розмірі 32,54 грн за годину. Цю інформацію комунальне підприємство надало на інформаційний запит видання «ІзбірКом» – інші ж перевізники не надали жодної відповіді та жодним чином не відреагували на інформаційний запит видання.

Разом з тим, навіть якщо виходити з цієї інформації, то не має гарантій, що підприємства використовують усі перераховані масла та саме такі дорогі (як мінімум, трапляються непоодинокі випадки скрипу тормозних колодок та про-

блем із переключенням передач).

Ще однією проблемою є те, що маршрутні таксі не оснащені GPS-трекінгами, а отже неможливо точно сказати, скільки маршруток виходить на лінії, а скільки залучаються «зі сторони» (такі машини часто не зареєстровані та зберігаються у житлових дворах).

І хоча в міському департаменті транспорту запевняють, що якщо паливно-мастильні матеріали подешевшають, то департамент виступить з ініціативою відкоригувати тарифи в сторону зниження, однак одесити не дуже повірили цим запевненням. Мабуть тому, що зниження вартості проїзду ще ні разу на їхній пам'яті не відбувалось...

ЩО ЗМІНИТЬ ПІДВИЩЕННЯ ЦІН НА ПРОЇЗД?

В мерії чесно відповідають на це запитання – нічого. Чинівники стверджують – це мінімальна ціна, за яку перевізники готові випускати транспорт на маршрут. Тобто про підвищення комфорту перевезення пасажирів мова взагалі не йде.

Разом з тим, в департаменті транспорту запевняють, що підвищення цін на проїзд в маршрутках буде супроводжуватись реформуванням всієї сфери пасажирських перевезень. Так, на 2018 рік заплановано впровадження системи електронного квитка в електротран-

спорті (до речі, одеська реалізація цієї системи має значні корупційні ризики, однак це окрема тема для розмови, – *ред.*), оснащення GPS-датчиками всього автобусного рухомого складу, а також оптимізація маршрутної мережі.

«Всі повинні розуміти, що жодне місто відразу не може замінити приватні автобуси своїми автобусами або електротранспортом. Це потрібно робити комплексно. В іншому випадку ми можемо отримати масову відмову перевізників обслуговувати маршрути. Уже сьогодні вихід на лінію становить близько 60%», – зазначив Олександр Ілько.

З необхідністю оновлення міського електротранспорту та трамвайного полотна ніхто не сперечається, однак, за даними експертів Світового банку, для цього необхідно близько 126 мільйонів доларів. При цьому, в департаменті транспорту, зв'язку та організації дорожнього руху зазначають, що на це знадобиться близько трьох років.

Втім, якщо це і буде реалізовуватись, то згодом. А поки що, за даними дослідження політичної партії «Демальянс», вартість проїзду в маршрутному таксі в Одесі найвища серед обласних центрів України (за виключенням Києва).

ПИТАННЯ БЕЗ ВІДПОВІДІ

Не зважаючи на масові публікації у ЗМІ та численні заяви чиновників на телебаченні, багато питань для одеситів так і залишились без відповіді.

Зокрема, не зрозуміло чому Департамент транспорту погодився з перевізниками щодо збитковості пасажирських перевезень, хоча в нього відсутня інформація щодо кількості перевезених пасажирів.

Немає відповіді й на питання чому перевізник, який незадоволений ціною на проїзд (а відповідно терпить збитки), вимагає підвищення ціни за проїзд замість того, щоб відмовитися від маршруту? Показово, що буквально за декілька місяців до підвищення вартості проїзду, розгорілася серйозна боротьба комунального підприємства «Одесміськелектротранс» з приватним «АТП-15106» за 9 маршрут, який обслуговувався цією компанією і майже повністю дублював тролейбусний маршрут. Приватний перевізник, не зважаючи на свої заяви щодо збитковості маршруту, не лише не відмовився від нього, а й розпочав судові процеси, щоб залишити маршрут за собою. Цікаво, що на конкурсній комісії цю компанію представляв колишній директор муніципального департаменту транспорту, який очолював

відомство при попередньому міському голові. Комунальники тоді в конкурсі програли через несправедливість правил, затверджених Кабміном, однак все ж перемогли в суді і отримали маршрут. Щоправда, навіть після програшу «АТП-15106» ще деякий час випускало свої автобуси на маршрут...

Ще одне питання без відповіді – чому департамент транспорту, якому за словами його очільника Олександра Ілька, відомо про те, що на сьогоднішній день вихід на лінію маршрутних таксі становить лише 60% (що, вочевидь, є порушенням договору), не розірве його та не оголосить повторний конкурс на якому визначить нового перевізника?

Ну й, нарешті найголовніші питання – чому міський Департамент транспорту, фактично, виступає на стороні перевізників, а не мешканців міста? І чому наполягаючи на економічній обґрунтованості нової ціни проїзду ні перевізники, ні Департамент транспорту міста не надають одеситам доказів цього: детальну інформацію щодо складових тарифу, копії укладених з перевізниками договорів, тощо?

Чи будуть отримані відповіді на ці запитання стане зрозуміло вже найближчим часом. Але ситуація з підвищенням вартості проїзду в одеських маршрутних таксі нагадує відому дилему: шашечки чи їхати? Але чому мешканців міста мають ставити перед таким вибором? Одесити мають право на те, щоб їхати з шашечками, знаючи за що вони платять!

Ярослав Католик

Деякі питання стосовно досягнення прозорості місцевого бюджету

Сьогодні зупинимось на питаннях звітності та звітування, їх ролі та місці у підвищенні прозорості і відкритості місцевих бюджетів.

Коли говорять про **звітність у бюджетній сфері** у першу чергу мають на увазі:

- ✓ звітність розпорядників коштів, які фінансуються із державного і місцевих бюджетів, та одержувачів таких коштів;
- ✓ звітність органів Державного казначейства про виконання Державного бюджету;
- ✓ звітність фінансових органів про виконання місцевих бюджетів.

Вітчизняним бюджетним законодавством визначено, що **звітність про виконання бюджету** (кошторисів бюджетних установ) включає **фінансову** та **бюджетну** звітність, які складаються на основі даних **бухгалтерського обліку**:

- ✓ **Фінансова звітність** складається згідно з **національними положеннями** (стандартами) бухгалтерського обліку;
- ✓ **Бюджетна звітність** являє собою заключний етап бухгалтерського узагальнення інформа-

ції і відображає **стан виконання бюджету**, містить інформацію про **виконання кошторисів** та/або планів використання бюджетних коштів в **розрізі бюджетної класифікації**.

Частиною четвертою статті **58 Бюджетного кодексу України** (далі –**БКУ**) визначено, що звітність про виконання бюджетів є:

- ✓ **оперативною**;
- ✓ **місячною**;
- ✓ **квартальною**;
- ✓ **річною**.

Складання та подання **фінансової і бюджетної звітності бюджетної установи** забезпечує **головний бухгалтер**.

Місцеві **фінансові органи** здійснюють підготовку **бюджетної звітності** за обов'язковими формами, затвердженими **наказом МФУ від 24.01.2012 № 44 «Про затвердження Порядку складання бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, звітності фондами загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування»** (<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0196-12>), що включають всі показники моніторингу та оцінки, які мають бути надані **від відповідного населеного пункту з відповідною періодичністю**.

Кількість та перелік показників для різних населених пунктів різні, та різняться в залежності від періодичності звітності (**місячний, кварталний або річний звіт**).

Бюджетна звітність готується та надсилається в **Департамент місцевих бюджетів Мінфіну** двома способами: електронним (для забезпечення оперативності надходження інформації через Інформаційну систему (ІАС) та у паперовому вигляді, належним чином завірена керівництвом місцевого фінансового органу (для забезпечення офіційного статусу звітності)). Департамент місцевих бюджетів Мінфіну здійснює **перевірку бюджетної звітності та контроль** її вчасності та повноти. Якщо звітність відповідає всім визначеним вимогам, вона приймається, опрацьовується та заноситься для зберігання до Інформаційної системи.

Аналіз звітності в ІАС здійснюється шляхом співставлення значень різних показників однієї адміністративної одиниці або однакових показників різних адміністративних одиниць та визначення тенденцій.

На основі аналізу звітності окремих адміністративно-територіальних

одиниць готується **аналітичний звіт**, який має відповідати наступним вимогам:

- 1) Бути коротким та системним
- 2) Містити короткий виклад всієї важливої інформації на початку, а більш детальний та докладний – у відповідних частинах
- 3) Містити висновки, що зроблені за результатами аналізу та підтверджуються ними
- 4) Містити порівняння з результатами минулого періоду
- 5) Бути підготовленим вчасно.

Звітність **про виконання місцевих бюджетів зводить, складає та подає** відповідним місцевим фінансовим органам **Державне Казначейство України** (згідно із статтями 58 та 80 БКУ).

Казначейство забезпечує достовірність інформації про виконання Державного бюджету України.

Відповідно до Положення про організацію бухгалтерського обліку і звітності про виконання державного та місцевих бюджетів в органах Державної казначейської служби України, затвердженого **наказом Мінфіну від 21.10.2013 № 885**, в органах Казначейства ведуться **бухгалтерський та управлінський обліки**, які ґрунтуються на єдиній методологічній та інформаційній базі і забезпечують:

- повне відображення всіх операцій про виконання бюджетів (всі транзакції відображаються на **Е-дата**),
- надання користувачам інформації про стан активів та зобов'язань, результати виконання бюджетів та зміни в них.

Форми звітності та порядок їх заповнення затверджені наказом МФУ від 30 січня 2012 № 60 «Про організацію роботи зі складання Державною казначейською службою України звітності про виконання місцевих бюджетів» (<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0192-09>).

Склад звітності про виконання бюджетів і терміни її подання визначені **статтями 59–61 БКУ**.

Казначейством України подаються:

- ☑ **Місячний звіт** про виконання бюджету – не пізніше **15 числа** місяця, наступного за звітним
- ☑ **Зведені показники звітів** про виконання бюджетів – не пізніше **25 числа** місяця, наступного за звітним
- ☑ **Звіт про бюджетну заборгованість** – не пізніше **1 числа** другого місяця, що настає за звітним.

Зведені показники звітності про виконання місцевих бюджетів Казначейство **одночасно** подає **фінансовим органам** місцевих державних адміністрацій та виконавчих органів відповідних місцевих рад.

Квартальний та річний звіт про виконання місцевого бюджету **виконавчим органом** відповідної місцевої ради подаються до відповідної **місцевої ради** у двомісячний строк після завершення звітної періоду.

Річний звіт перевіряє комісія з питань бюджету, після чого **місцева рада затверджує річний звіт** про виконання бюджету або **приймає інше рішення з цього приводу**.

Інформація про виконання місцевих бюджетів за підсумками місяця, кварталу та року (крім бюджетів сіл та селищ) згідно **статті 28 БКУ підлягає обов'язковій публікації**.

Важливим кроком у забезпеченні суспільних потреб у доступі до інформації стало запровадження в Україні з кінця 2016 року, крім офіційної звітності, **публічного звітування** про результати використання коштів бюджету, яке безумовно є елементом **відкритої звітності** та дієвим інструментом подолання відсторонення громадянина і влади.

Наказ Національного агентства України з питань державної служби від 20.12.2016 № 277 визначає **Типовий порядок проведення публічного звіту керівника органу виконавчої влади**, яким встановлені:

- ✓ загальні вимоги до організаційних та технічних заходів щодо підготовки і проведення публічного звіту,
- ✓ **мету** публічного звіту,
- ✓ **структуру** публічного звіту.

Метою публічного звіту є належне інформування громадськості про підсумки діяльності, забезпечення належної прозорості та підзвітності відповідного органу виконавчої влади.

ПУБЛІЧНИЙ ЗВІТ МАЄ МІСТИТИ:

1. Інформацію про результати роботи органу виконавчої влади (завдання та заходи органу виконавчої влади, їх виконання).

Визначаються заходи, які було здійснено, та завдання, які було виконано органом виконавчої влади для досягнення стратегічних цілей.

2. Аналіз діяльності органу виконавчої влади (досягнення результатів завдань та заходів).

Зазначаються результати, яких було досягнуто у сфері виконання поставлених завдань та заходів.

3. Використання коштів державного бюджету.

Наводиться співвідношення бюджету поточного року з фактичними витратами попереднього року, а також здійснюється

аналіз ефективності використаних коштів та порівняння з попереднім звітним періодом.

4. Організаційну інформацію.

Зазначаються структура органу виконавчої влади, зміни у структурі органу виконавчої влади (якщо такі відбувалися за звітний період), кількість та основні характеристики роботи територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління органу виконавчої влади.

5. Іншу інформацію в межах компетенції органу виконавчої влади, що може бути винесена на публічне обговорення.

Зазначений порядок поширюється на **керівників усіх органів виконавчої влади**, крім міністрів, і з моменту набуття чинності наказом центральних органів виконавчої влади зобов'язані регулярно звітувати перед громадськістю про свою діяльність.

Публічний звіт разом з інформацією про його проведення розміщується не пізніше як за тиждень до його проведення:

- ✓ **міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади** на власних веб-сайтах;
- ✓ **керівниками центральних органів виконавчої влади і головами обласних державних адміністрацій** на веб-сайті відповідного органу виконавчої влади та веб-сайті «Громадянське суспільство і влада»;
- ✓ **головами районних державних адміністрацій** на веб-сайті відповідного органу виконавчої влади та веб-сайті відповідної обласної державної адміністрації.

Одночасно з метою забезпечення прозорості бюджетного процесу на місцевому рівні, більшої доступності інформації за всіма бюджетними коштами, використаними розпорядниками та отримувачами бюджетних коштів, процедури **публічного звітування запроваджують органи місцевої влади та місцевого самоврядування**.

Однією з перших для забезпечення відкритості, прозорості та належного інформування жителів, порядок публічного звітування про використання коштів **обласного бюджету** затвердила **Тернопільська обласна рада** (рішенням від 10.02.2015 року № 1885 «Про порядок публічного звітування головних розпорядників коштів обласного бюджету Тернопільської області»).

Цей порядок передбачає:

- наявність інформації про здійснення видатків;
- оприлюднення всієї інформації на офіційних сайтах не пізніше ніж за 5 днів до представлення звіту;
- можливість присутності на звітуванні, права ставити запитання, висловлювати альтернативну точку зору будь якій зацікавленій особі.

Як наслідок, Тернопільська область має певні здобутки публічного звітування:

- ✓ започатковано публічні дискусії стосовно доцільності та ефективності бюджетних видатків та шляхів вирішення наявних проблем;
- ✓ учасники публічних звітувань мають змогу одержувати альтернативну інформацію. Зокрема від представників неурядових аналітичних структур;
- ✓ забезпечено детальне розкриття інформації про видатки обласного бюджету та виконаву роботу;

- ✓ зростає кількість учасників публічних звітувань;
- ✓ проводиться конкурс студентських публікацій на теми з використання коштів обласного бюджету,

а громадяни завжди у курсі ключових проблем використання коштів обласного бюджету (<http://ecoternopil.gov.ua/index.php/dostup-do-publichnoi-informatsii/publixhnezvituвання?limitstart=0>; <http://terada.org/list/?type=view&id=5628>).

Є практики успішного запровадження публічного звітування на рівні **міських** органів влади, у яких **публічні звіти** надають не лише заступники міського голови, керівники виконавчих органів міських рад, комунальних підприємств, головні розпорядники коштів міських бюджетів, а і одержувачі бюджетних коштів, інші неприбуткові установи.

У Миколаєві, наприклад, запроваджено публічне звітування навчальних закладів про надходження та витрати коштів. На офіційному сайті управління освіти Миколаївської міської ради у кінці 2016 року запрацювала рубрика «Публічні фінансові звіти навчальних закладів» (http://osvita-mk.org.ua/board/prozorist_vikoristannja_koshtiv/37).

Останнім часом до запровадження процедури публічного звітування долучаються і **об'єднані територіальні громади**, що створюються в процесі реформи децентралізації.

Окремого розгляду потребують питання

щодо неприбуткових громадських установ і організацій.

Реалії розвитку громадського сектору України свідчать про те, що **організацій з часом стає все більше, проте обсяг донорської підтримки не зростає так стрімко.** Так чи інакше формуються конкурентні умови, де **прозорість, чесність і сталість** стають найважливішими чинниками життєздатності громадської організації.

Вважається, що **публічне звітування** для громадських організацій є не обов'язковим, і кожна організація вирішує сама, робити звіт чи не робити.

Проте саме **звітування** може **зіграти неабияку роль** для громадської організації при вирішенні нею ключових завдань, таких як:

- залучення коштів на свої проекти,
- підвищення довіри та рейтингу у громаді та серед клієнтів,
- налагодження зв'язків із владними структурами тощо.

При цьому **публічний річний звіт** організації буде своєрідним «**знаком якості**» та **ефективним інструментом** підтвердження її здатності.

Слід пам'ятати, що **якісний публічний звіт повинен повно і наочно** представляти діяльність організації за минулий період (*рік*), адже він має інформувати клієнтів, співробітників, партнерів і громадян про те, як громадська організація реалізує цілі, закладені в її місії або стратегічних планах.

Звіт має базуватися на реальних фактах і виконувати одночасно

звітну, інформаційну, презентаційну і навіть фандрайзингову функції – у будь-якому поєднанні. Разом з тим, інформація, яка повідомляється, має дозволити **проаналізувати зміни** в результативності організації.

При складанні річного звіту громадській організації варто подумати, кому він може бути цікавий?

Як правило, **цільовими групами** при публічному звітуванні можуть бути:

- ✓ Працівники, волонтери та члени організації
- ✓ Засновники і члени правління (наглядової ради)
- ✓ Клієнти організації (фактичні та потенційні отримувачі послуг)
- ✓ Донори
- ✓ Державні органи та установи
- ✓ Дослідники (експерти-науковці)
- ✓ Партнери (дійсні і майбутні)
- ✓ Інші НУО
- ✓ Пошуковувачі, охочі працювати у Вашій організації
- ✓ Засоби масової інформації
- ✓ Широка громадськість.

Отже, організація, яка готує звіт, повинна виявити сторони, зацікавлені в її діяльності, і пояснити у звіті, яким чином їхні очікування та інтереси були враховані при підготовці звіту.

Інформація та дані, що увійшли до звіту повинні спиратися на внутрішні механізми чи документацію, яка може бути оцінена особами, які не є авторами звіту, та **оприлюднюватися** у формі, зрозумілій і доступній для зацікавлених сторін.

Тетяна Овчаренко

Дана публікація підготовлена експертами Міжнародного центру перспективних досліджень в рамках проекту: «Транспарентність, фінансове здоров'я та конкурентоспроможність місцевого самоврядування в Україні», що реалізується МЦПД та словацькою недержавною неприбутковою організацією ІНЕКО за фінансової підтримки Посольства США в Україні.

Над випуском працювали: **І. Степанова**

©2018 Міжнародний центр перспективних досліджень (МЦПД).
У разі цитування обов'язкове посилання на МЦПД.